

Fframwaith Economaidd Rhanbarthol Gogledd Cymru

Drafft Terfynol i'w Gymeradwyo Rhagfyr 2021

Cynnwys

Rhagair y Gweinidog.....	3
Cadeirydd Bwrdd Uchelgais Economaidd Gogledd Cymru - Rhagair	4
Cenhadaeth Fframwaith Economaidd Rhanbarthol Gogledd Cymru.....	5
Yr Economi Les.....	7
Fframwaith Economaidd Rhanbarthol – Blaenoriaethau	8
1. Yr Economi Lles Cymdeithasol a Chymunedol.....	8
2. Yr Economi Profiad	11
3. Yr Economi Carbon Isel.....	13
Camau Nesaf	16

Rhagair y Gweinidog

[Testun i'w gynnwys]

Vaughan Gething AS, Gweinidog Economi

Cadeirydd Bwrdd Uchelgais Economaidd Gogledd Cymru - Rhagair

[Testun i'w gynnwys]

Y Cyng Dyfrig Siencyn, Cadeirydd, Bwrdd Uchelgais Economaidd Gogledd Cymru

Cenhadaeth Fframwaith Economaidd Rhanbarthol Gogledd Cymru

Ein cenhadaeth drwy'r fframwaith hwn yw dechrau creu cyfleoedd arloesol i sicrhau ein bod yn diogelu ac yn gwella ein hamgylchedd naturiol tra hefyd yn caniatáu i gymunedau ffynnu. Adeiladu ar ein cryfderau a manteisio ar gyfleoedd lle maent yn ychwanegu gwerth, y tu hwnt i werth ariannol yn unig, i'r rhanbarth.

Mae Gogledd Cymru yn rhanbarth sydd â chyfoeth o briodoleddau. Mae pobl wedi bod yn ymwybodol o bwysigrwydd gogledd Cymru ers dechrau cynnar gwareiddiad. Mae wedi bod yn gartref i Dywysogion Cymru a llawer o frwydrau gwaedlyd, sydd wedi creu ymdeimlad pwerus o berthyn, treftadaeth ddiwylliannol a gwerthfawrogiad o'r tirwedd. Mae hyn wedi arwain at gyfoeth o lenyddiaeth ac economi amrywiol sydd wedi esblygu dros y canrifoedd.

Nid yw'r fframwaith yn ddogfen anhyblyg na thraddodiadol, mae'n darparu fframwaith i ganfod sut mae'r sector gyhoeddus, y sector preifat a'r trydydd sector yn bwriadu cyflawni'r blaenoriaethau.

Caiff llwyddiant y REF ei fesur gan y camau gweithredu unigol sy'n dilyn ei chyhoeddi. Wrth wneud hynny, rhaid inni sicrhau ein bod yn cymryd camau clir i fynd i'r afael â'r heriau a wynebier a chyfleoedd presennol a'r dyfodol i'r economi ranbarthol o ganlyniad i'r pandemig, ymadael â'r UE ac wrth gwrs y newid i net sero.

Mae'r REF, drwy ei flaenoriaethau, yn nodi llwybr i hybu cynhyrchiant a chyflymu llewyrch economaidd a chynhwysol cynaliadwy.

DIAGRAM - Rôl allweddol y REF:

1. Sut i ddefnyddio a blaenoriaethu ein hadnoddau unigol a chyfunol
2. Helpwch ni i ddeall sut i ofyn a defnyddio cyllid
3. Ysgogi newidiadau polisi – cynllunio, strydoedd mawr, treth twristiaeth ac ati

Mae'r blaenoriaethau'n hyblyg a byddant yn cael eu hadolygu'n barhaus, gan ein galluogi i addasu ac ymateb yn well i heriau a chyfleoedd deinamig y Rhanbarth. Mae'r blaenoriaethau wedi'u llunio yng nghyd-destun dull systemau cyfan o hwyluso datgarboneiddio'r economi, addasu a lliniaru newid yn yr hinsawdd a gwella gwydnwch rhwydweithiau ecolegol a bydd yn (nid ydynt mewn unrhyw drefn):

1. Sgiliau a Gweithlu
2. Buddsoddi mewn magnetau, hybiau, cadwyni cyflenwi, ymchwil a datblygu, arloesi ac Entrepreneuriaeth.
3. Cefnogaeth gytbwys i fuddsoddwyr cynhenid ac mewn fuddsoddwyr.
4. Iaith, diwylliant, lle a threftadaeth.
5. Economi Sylfaenol a sylfaen Micro / Busnes Bach a Chanolig (BBaCh) fywiog.
6. Grymuso cymunedau er budd cenedlaethau'r dyfodol.
7. Cysylltedd (trafnidiaeth a digidol).
8. Manteisio i'r eithaf yn y sector gyhoeddus.
9. Ynni carbon isel.
10. Diwydiant Bwyd a Diod.

Yn seiliedig ar ymgysylltu â rhanddeiliaid ac ymchwil gychwynnol (fel y gwelir yn dystiolaeth ategol), mae'r ddogfen hon cyflwyno blaenoriaethau sydd wedi esblygu o'r rhwystrau i weithgarwch economaidd a'r cryfderau sy'n bodoli eisoes. O dan arweiniad Bwrdd Uchelgais Economaidd Gogledd Cymru, mae'r Fargen Twf wedi darparu sail gref ar gyfer datblygu'r fframwaith. Bydd yn un o'r prif gyfryngau a ddefnyddir i gyflawni blaenoriaethau'r Fframwaith hwn ochr yn ochr â gwasanaethau allweddol Llywodraeth Cymru, Llywodraeth Leol, sefydliadau'r sector cyhoeddus megis AB ac AU ac wrth gwrs y sector preifat a'r trydydd sector.

[Map o ogledd Cymru gydag ystadegau allweddol]

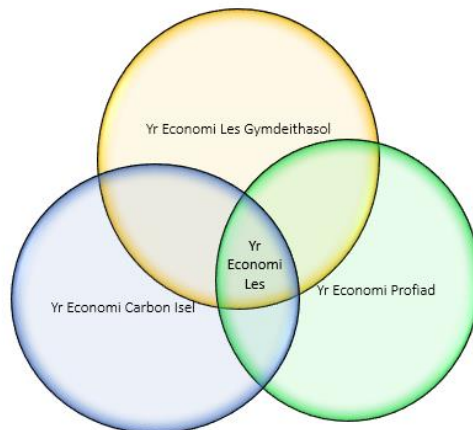
Yr Economi Les

Mae'r REF yn seiliedig ar egwyddorion economi Les. Mae'r Economi Les yn golygu mabwysiadu dull gwahanol o ddatblygu'r economi ar gyfer Gogledd Cymru. Nid yw'n ymwneud â thwf economaidd ar unrhyw gost yn unig ac mae'n ei gwneud yn ofynnol i ni newid ein ffocws o dwf yn unig, i ddiogelu a chefnogi cymunedau.

Mae hyn yn ymwneud â chydabod achosion sylfaenol yr heriau sydd gennym yng Ngogledd Cymru, yn hytrach na'u hatgyweirio. Mae'n ymwneud â chreu cydraddoldeb a chaniatáu i gymunedau fod â'r hyder a'r gallu i fod yn gynaliadwy a chaniatáu i'r economi ffynnu yn hytrach na thyfu.

Yn y bôn, mae angen inni ddeall sut y bydd llwyddiant yn edrych ar gyfer Gogledd Cymru; ni ddylai fod yn ymwneud â CMC/GYC yn unig. Rôl y REF cyntaf hwn felly yw dylanwadu'n raddol ar y newid yn ein meddwl tuag at set ehangach o fesurau wedi'u gosod yn erbyn y blaenoriaethau ehangach megis yr argyfyngau hinsawdd a natur.

Mae'r REF, yn dilyn trafodaethau rhanddeiliaid ar draws y rhanbarth, wedi'i strwythuro o amgylch tair thema graidd:

Yn amlwg, mae'r rhain yn creu ffiniau artiffisial ac ni ddylid anwybyddu cymhlethdod y berthynas. Crëwyd y rhain i ganiatáu ar gyfer dogfen ddarllenadwy ac mae'r diagram ar ddechrau pob thema yn dangos yr agweddau rhyngddibynnol sy'n gysylltiedig â'r maes hwnnw.

Fframwaith Economaidd Rhanbarthol – Blaenoriaethau

1. Yr Economi Lles Cymdeithasol a Chymunedol

[Cynnwys gweithgareddau allweddol]

[Cynnwys ystadegau allweddol]

Blaenoriaethau:

1.1 Gweithio gyda'n gilydd fel rhanbarth, gan gydnabod bod y ffordd yr ydym yn cyflawni'r un mor bwysig â'r hyn a ddarparwn - drwy groesawu ffyrdd cydweithredol o weithio gallwn gynnal a chynyddu ein heffaith, er gwaethaf llai o adnoddau a chpasiti ar draws pob sector. Gan adeiladu ar ddull portffolio'r Fargen Dwf gan sicrhau cyfranogiad trawsffiniol, wth ystyried ar y cyd, bydd angen gweithredu ar unwaith ar:

- **Ariannu** - Deall ar y cyd, sut y gellir defnyddio elfennau unigol y cyllid yn fwy effeithlon i greu mewnfuddsoddiad hirdymor i'r rhanbarth a fydd yn cefnogi ac yn darparu cyfleoedd ar gyfer y gadwyn gyflenwi gynhenid.
- **Tystiolaeth** - Nodi dull cydweithredol o gasglu tystiolaeth a dileu bylchau ar draws y rhanbarth i ddarparu tystiolaeth sylfaenol ar gyfer cyfleoedd yn y dyfodol a dulliau o fesur economi lwyddiannus a ffyniannus yng Ngogledd Cymru.
- **Sgiliau** - Datblygu ein dealltwriaeth o'r sgiliau sydd eu hangen, gan sicrhau'r sgiliau cywir ar gyfer gweithlu'r dyfodol sy'n darparu cyfleoedd a chyflog byw i bawb.
- **Caffael** - Creu proses gaffael gynaliadwy, drwy sicrhau bod caffael yn y sector cyhoeddus yn cael ei ddefnyddio i annog datgarboneiddio cadwyni cyflenwi yn ehangach. Gweithio gyda'n sefydliadau angori i sefydlu cyswllt cryf â chymunedau yn yr un ffordd ac y mae cwmnïau'n gweithredu (Trwydded Gymdeithasol i Weithredu). Gan sicrhau bod caffael yn y sector cyhoeddus yn sbarduno datblygiad cadwyni cyflenwi lleol dwfn a gwydn ac sy'n arwain at ganlyniadau cymdeithasol ac amgylcheddol cadarnhaol.
- **Newid yn yr Hinsawdd** - Cynnal sgysiau anodd i ddelio ag effeithiau newid yn yr hinsawdd a sicrhau ein bod yn cyrraedd ein targedau sero net tra hefyd yn darparu ar gyfer economi ffyniannus.
- **Diogelu Cymunedau** - cefnogi'r gwaith o gyflymu'r gwaith o adeiladu cartrefi gan gynghorau, cymdeithasau tai a datblygwyr preifat wrth sicrhau bod y rhain yn cael eu darparu er budd cymunedau lleol, gan ddefnyddio sgiliau a deunyddiau lleol lle bynnag y bo modd.
- **Gofal Cymdeithasol** - Cefnogi gwydnwch yr economi Gofal Cymdeithasol a'r gweithlu gan gydnabod bod gan y rhanbarth boblogaeth uchel o drigolion dros 75 oed yn ein cymunedau.
- **Cysylltedd digidol** - sicrhau bod gan bob rhan o'r rhanbarth y cysylltedd digidol sydd ei angen i weithio mewn byd rhithwir i ganiatáu cydraddoldeb i gael mynediad at swyddi.

- **Cysylltedd trafndiaeth** – diogelu a gwella gwasanaethau i lwerddon ac yn drawsffiniol i Loegr, ac i ganolbarth a de Cymru er mwyn sicrhau bod gennym fynediad at ddulliau trafndiaeth gyhoeddus a lesol. Er mwyn galluogi cymunedau i deithio'n rhwydd yn y modd mwyaf effeithlon o ran carbon , tra hefyd yn cryfhau ein cysylltiad â gweddill Ewrop a'r byd.
- 1.2 Gwneud y mwyaf o effaith gwariant y gwasanaeth iechyd yn y rhanbarth.
  - 1.3 Sicrhau prosiectau ychwanegol sy'n gysylltiedig â thechnolegau uwch newydd megis radioisotope meddygol, gan gydnabod y potensial ar gyfer twf mewn ymchwil iechyd yn yr ardal drwy ysgol Feddygol Gogledd Cymru.
  - 1.4 Hyrwyddo Gogledd Cymru hyderus sydd ag ystod eang o gyfleoedd economaidd, gan gynnwys buddsoddiadau'r Fargen Dwf. Denu ein pobl ifanc i aros a darparu lle uchelgeisiol a deniadol i fyw ynddo, ar gyfer cyflogaeth fedrus sy'n talu'n dda ac i annog buddsoddiad.
  - 1.5 I gefnogi adferiad cryf, rhaid i ni ddarparu cynnig mwy pwrpasol ac integredig i'r rhai sydd am ddechrau neu dyfu busnes yng ngogledd Cymru. Mae gan y rhanbarth ganran uchel o fusnesau bach a chanolig, gan gynnwys perchnogion busnes a'r hunangyflogedig sy'n wynebu heriau penodol ac sydd wedi cael llai o fynediad at gymorth y Llywodraeth. Dysgu o'r gwaith sydd wedi ei wneud ar y cyd ac adeiladu ar raglenni fel Arfor a Busnes Cymru.
  - 1.6 Bydd angen partneriaethau cryf rhwng cymunedau, busnesau a chynghorau i alluogi canol trefi a phentrefi i fanteisio ar ailddiffinio rôl y stryd fawr leol drwy gefnogi a chaniatáu i fusnesau llai fod yn fwy cystadleuol, dod yn ganolfannau ar gyfer gweithio o bell ac amwynderau drwy sefydlu canolfannau cymunedol a all ddarparu gwasanaethau gwerthfawr a chreu gwasanaethau arloesol.
  - 1.7 Gweithio gyda chenedlaethau'r dyfodol i ddeall yr hyn sydd ei angen arnynt mewn canol trefi, er mwyn sicrhau ein bod yn creu cyfleoedd i'r ieuenctid drwy ddarparu ar gyfer eu hanghenion a fydd yn medru dylanwadu arnynt i aros yn y rhanbarth wrth ddilyn a datblygu eu gyrfaoedd.
  - 1.8 Sicrhau bod ystod o gyrsiau addysg bellach ac uwch ddwyieithog yn cael eu datblygu a'u cynnig. Caniatáu i fyfyrwyr ddatblygu gyrfaoedd sydd wedi'u gwreiddio yn y rhanbarth. Defnyddio'r gallu sgiliau cydweithredol cryf yn y rhanbarth, gan adeiladu ar y cyfleoedd a ddaw yn sgil datblygiadau fel Ysgol Feddygol Gogledd Cymru, M-SParc ac AMRC Cymru.
  - 1.9 Manteisio i'r eithaf ar gyfleoedd i weithio'n rhithiol er mwyn creu cyfleoedd i'r rhai sy'n byw mewn ardaloedd gwledig gael gwaith heb fod angen teithio. Felly'n darparu llwyfan ar gyfer cyfleoedd digidol arloesol ar gyfer datblygu offer aml-iaith i alluogi defnyddwyr i ddefnyddio'r Gymraeg a bod y rhanbarth yn arweinydd byd-eang mewn technoleg rhyngwyneb aml-iaith.
  - 1.10 I gefnogi adferiad cryf, rhaid i ni ddarparu cynnig mwy pwrpasol ac integredig i'r rhai sydd am ddechrau neu dyfu busnes yng ngogledd Cymru fel y rhanbarth â

chanran uchel o fusnesau bach a chanolig, gan gynnwys perchnogion busnes a'r hunangyflogedig sy'n wynebu heriau penodol ac sydd wedi cael llai o fynediad at gymorth gan y Llywodraeth. Dysgu oddi wrth ac adeiladu ar raglenni fel Arfor.

- 1.11 Bydd angen partneriaethau cryf rhwng cymunedau, busnesau a chynghorau i alluogi canol trefi a phentrefi i fanteisio ar ailddiffinio rôl y stryd fawr leol drwy gefnogi a chaniatáu i fusnesau llai fod yn fwy cystadleuol, dod yn ganolbwynt ar gyfer gweithio o bell ac amwynderau drwy sefydlu canolfannau cymunedol a all ddarparu gwasanaethau gwerthfawr a chreu gwasanaethau arloesol.
- 1.12 Gweithio gyda chenedlaethau'r dyfodol i ddeall yr hyn sydd ei angen arnynt o ganol ein trefi, er mwyn sicrhau ein bod yn creu cyfleoedd i'r ieuenctid ddarparu ar gyfer eu hanghenion i'w galluogi i aros yn y rhanbarth tra hefyd yn dilyn a datblygu eu gyrfaoedd.
- 1.13 Sicrhau bod ystod o gyrsiau addysg bellach ac uwch dwyieithog yn cael eu datblygu sydd ar gael i bobl ifanc yn y rhanbarth i ddilyn cyrsiau Cymraeg, gan eu galluogi i werthfawrogi'r rhanbarth ac aros yma i ddod o hyd i waith, gan adeiladu ar y cyfleoedd a ddaw o ddatblygiadau fel Ysgol Feddygol Gogledd Cymru, M-SParc ac AMRC Cymru.
- 1.14 Manteisio i'r eithaf ar gyfleoedd i weithio'n rhithwir er mwyn caniatáu cyfleoedd i'r rhai sy'n byw mewn ardaloedd gwledig gael mynediad at waith heb yr angen i deithio ac felly darparu llwyfan ar gyfer cyfleoedd digidol arloesol ar gyfer datblygu offer aml-iaith i alluogi defnyddwyr i ddefnyddio'r Gymraeg a bod yn arweinydd byd-eang mewn technoleg rhyngwyneb aml-iaith.

2. Yr Economi Profiad

[Cynnwys gweithgareddau allweddol]

[Cynnwys ystadegau allweddol]

Blaenoriaethau:

- 2.1 Er mwyn cefnogi datblygiad cynaliadwy'r economi brofiad, er mwyn diogelu cymunedau a chefnogi diwydiannau, mae angen i ni ymateb i'r materion pwysicaf ar y cyd:
- cefnogi cymunedau lleol i fanteisio a bod yn gyfrifol am y diwydiant profiad ac ymwelwyr mewn ffordd sydd o fudd i'r cymunedau hynny, gan weithio ar draws y rhanbarth a chyda rhanbarthau tebyg eraill ledled y DU i ddatblygu arfer gorau.
  - sicrhau cynnig twristiaeth drwy'r flwyddyn, lle bo'n briodol, i greu cyfleoedd mwy cynaliadwy i'r gweithlu
  - datblygu pibell lefel uwch o sgiliau amlieithog mewn lletygarwch, diwydiannau gwasanaeth, gweithgareddau awyr agored a rheoli digwyddiadau, gan arwain at rolau medrus ar gyfraddau cyflog uwch.
  - datblygu strategaeth bwyd a diod, gan gynnwys strategaethau bwyd cymunedol, ar gyfer rhanbarth Gogledd Cymru, i dyfu graddfa, gwerth a chynhyrchiant ein busnesau yn ogystal â bod o fudd i'n pobl a'n cymdeithas.
  - yn cyd-fynd â rhaglen Arloesi Bwyd Cymru, manteisio i'r eithaf ar gyfleoedd i sicrhau y gall ein sector bwyd a diod fod yn arweinwyr y DU drwy hyrwyddo a dathlu llwyddiant fel cenedl fwyd fyd-eang drwy gyrraedd y lefelau uchaf o gynaliadwyedd a bod gwaith teg yng Nghymru yn cael ei wobrwyo, ei glywed a'i gynrychioli gyda mwy o fusnesau yn ennill achrediad, ennill gwobrau ac ennill y safonau bwyd uchaf.
  - cydweithio i geisio tystiolaeth i ddarparu dealltwriaeth gliriach o gyfleoedd economaidd yn y diwydiant chwaraeon a hamdden yn y dyfodol ar draws y rhanbarth. Datblygu map llwybr i sbarduno buddsoddiad i ddarparu adnoddau a newidiadau ar raddfa mewn cyfleusterau chwaraeon elït a chyfleusterau newydd, a thrawsnewid y ffordd y caiff chwaraeon a chyfleoedd corfforol lleol eu rheoli a'u darparu drwy sefydlu Partneriaeth Chwaraeon Rhanbarthol Gogledd Cymru.
  - cryfhau cyfleoedd i'r diwydiant creadigol ar draws y rhanbarth sy'n sicrhau cyfleoedd arloesol i'r iaith a'r diwylliant Cymraeg ffynnu hyd yn oed yn fwy, gan sicrhau bod gan bob ardal fynediad at weithgareddau diwylliannol.
- 2.2 Gweithio gyda'n busnesau cynhenid i sicrhau eu bod mewn sefyllfa gref i elwa o'r economi ymwelwyr, gan roi'r sgiliau iddynt ddatblygu, creu cyfleoedd newydd yn y rhanbarth ac i ddiogelu cymunedau lleol a'u hamgylchedd lle mae'r gweithgareddau hyn yn digwydd.

- 2.3 Meddwl yn greadigol, drwy gyd-fynd â phrosiectau sy'n gysylltiedig â thwristiaeth, ar ddarparu cyfleoedd a chyfleusterau i bobl ifanc drwy sicrhau bod gan ganol ein trefi ddarpariaeth hamdden (gan gynnwys gyda'r nos) a all gystadlu ag ardaloedd eraill. Tra hefyd yn darparu ar gyfer gweithgaredd drwy gydol y flwyddyn, hyn i ddarparu ystod dewis i bobl ifanc, gan roi cyfle gwirioneddol i'r rhanbarth gadw ei weithlu yn y dyfodol.
- 2.4 Gwireddu manteision economaidd amgylchfyd cyhoeddus yn ein trefi, gan ganiatáu i breswylwyr ac ymwelwyr elwa o barciau a mannau agored, sgwariau a strydoedd gyda choed. Dangosodd y cyfnod clo pa mor hanfodol yw lleoedd o'r fath i'n lles fel lleoedd i ddianc yn ogystal â gwella'r amgylchedd naturiol a darparu ysgogiad economaidd.
- 2.5 Sicrhau bod unrhyw wariant sylweddol ar seilwaith neu weithgareddau diwylliannol yn treiddio i weithgareddau eraill yn y rhanbarth, gan wneud y mwyaf o effaith gwariant cyhoeddus.
- 2.6 Archwilio cyfleoedd i gymunedau gael rolau gweithredol wrth ehangu'r cynnig diwylliannol, gan adeiladu ar gyfleoedd sydd wedi'u creu mewn llawer o drefi/pentrefi ar draws y rhanbarth ac sy'n allweddol o ran cadw ein treftadaeth a'n llenyddiaeth yn fyw ac yn berthnasol.

3. Yr Economi Carbon Isel

[Cynnwys gweithgareddau allweddol]

[Cynnwys ystadegau allweddol]

Blaenoriaethau:

- 3.1 Cydweithio ar draws pob sector, yn enwedig y sector cyfleustodau, i greu Mapiau Llwybr Ynni Carbon Isel a Thwf Gwyrdd. Datblygu a gweithredu system ynni aml-fector resymol sy'n darparu dull cyson o fanteisio ar gyfleoedd mewn twf carbon isel a gwyrdd er mwyn sicrhau'r manteision mwyaf posibl i gymunedau lleol a sicrhau bod y bunt yn aros yn lleol.
- **Map Llwybr Hydrogen** - parhau i ddatblygu map llwybr i ddeall y dull gorau i ddarparu'r cyfle i ddefnyddio Hydrogen ar draws Rhanbarth Gogledd Cymru, gan wneud y mwyaf o'r arbenigedd a'r asedau sydd ar gael a'r manteision y gellid eu cael.
  - **Ynni Carbon Isel** – Llywodraeth Cymru a Phartneriaid Rhanbarthol i baratoi cynllun gweithredu i gyflawni Strategaeth Ynni Gogledd Cymru, sy'n tynnu sylw at faint y cyfle economaidd a gyflwynir yn yr ymgyrch i sicrhau net sero.
  - **Pwyntiau cerbydau trydan** - cydweithio i ddarparu rhwydwaith i sicrhau bod gan bob cymuned fynediad i'r seilwaith sydd ei angen arnynt.
  - **Effeithlonrwydd ynni** - gwella effeithlonrwydd ynni tai'r rhanbarth a chyflymu'r broses o ddatgarboneiddio stoc adeiladau Gogledd Cymru a sicrhau newid sylweddol yn y ffordd y caiff cartrefi eu gwresogi a lefel eu heffeithlonrwydd ynni ar draws y rhanbarth
- 3.2 Cydweithio ar draws y rhanbarth i ddatblygu cadwyn gyflenwi gynaliadwy, sgiliau a seilwaith porthladdoedd i gefnogi'r diwydiant gwynt ar y môr yn y rhanbarth ac yn fyd-eang:
- **Ffrwd lanw** – gan adeiladu ar waith sydd eisoes yn digwydd i sicrhau y gall cwmnïau lleol fod yn gystadleuol i gefnogi'r diwydiant cynyddol hwn.
  - **Amrediad llanw (morlyn)** - parhau i archwilio potensial y diwydiant hwn yng Ngogledd Cymru a sicrhau bod gennym y gadwyn gyflenwi yn barod i'w gefnogi.
  - **Gwynt ar y môr** – gweithio gyda datblygwyr ynni gwynt sefydlog ar y môr i sicrhau ein bod yn creu cyfleoedd hirdymor cynaliadwy ar gyfer cadwyni cyflenwi a phorthladdoedd yn y rhanbarth, gan greu llwyfan cryf i gefnogi ynni gwynt sy'n arnofio ac ynni o donnau hefyd.
- 3.3 Mynd ar drywydd trawsnewid ynni cyfiawn, drwy gadw cyfoeth yn lleol a sicrhau bod gan ein cymunedau a'n sefydliadau cyhoeddus lais yn y ffordd yr ydym yn cynhyrchu ac yn arbed ynni.
- 3.4 Sefydlu ffyrdd y gellir cynhyrchu ynni ar safleoedd ac ôl-osod ar eiddo mewn ffordd sy'n adeiladu cyfoeth cymunedol, gan sicrhau bod busnesau a phobl leol yn elwa o'r swm a gaiff ei wario ar y cyfnod pontio ynni.

- 3.5 Ceisio cyfleoedd i gefnogi a buddsoddi yn yr economi carbon isel mewn lleoliadau, prosiectau a chyfleusterau allweddol yng Ngogledd Cymru. Mae hyn yn cynnwys marchnata'r rhanbarth fel lleoliad o ddewis ar gyfer buddsoddi yn y dyfodol ochr yn ochr â rhoi cymorth i gadwyn gyflenwi Cymru i gystadlu am waith gwaith ledled y DU a thramor ar gyfer:
- **Niwclear** (adeiladu a datgomisiynu newydd yn Wylfa a Thrawsfynydd)
  - **Gwynt ar y môr** (gan gynnwys datgomisiynu),
  - **Ynni morol** (ffrwd llanw ac ystod)
  - **Hydrogen**
  - **Porth Caergybi**
  - **Gofod, awyrofod a moduro** (gweithgynhyrchu, ymchwil a datblygu a lleoliadau allweddol gan gynnwys clwstwr Glannau Dyfrdwy / Wrecsam, Llanbedr a'r Fali).
- 3.6 Gwneud y gorau o le Gogledd Cymru yn yr economi wybodaeth, gan gydnabod partneriaethau ag adnoddau megis Bwa Niwclear y Gogledd Orllewin, Optic Glyndwr ac M-Sparc, gan wella rhwydwaith o gyfleusterau ymchwil a datblygu a chwmnïau cadwyn gyflenwi sy'n ymestyn o Cumbria i Ogledd Cymru ac sy'n cwmpasu Swydd Gaerhirfryn, Manceinion Fwyaf, Swydd Gaer a Dinas Sheffield.
- 3.7 Newid cyfeiriad Gweithgynhyrchu Gwerth Uchel (HVM) ar gyfer dyfodol ôl-Covid, ôl-Brexit a charbon isel drwy weithredu'r Fframwaith ar gyfer Dyfodol HVM, yn enwedig mewn perthynas â Diwydiant 4.0, technoleg ddigidol ac awtomeiddio, gan adeiladu ar ein buddsoddiad mewn Canolfan Ymchwil Gweithgynhyrchu Uwch (AMRC) Cymru a datblygiad arfaethedig Canolfan Ymchwil Technoleg Uwch (ATRC). Bydd hyn yn hollbwysig o ran sicrhau cyfleoedd arloesol yng Ngogledd Cymru i leihau allyriadau drwy weithio gyda'r byd academiaidd i ddefnyddio mwy o gynnwys wedi'i ailgylchu drwy ddull economi gylchol.
- 3.8 Gweithio'n rhanbarthol gyda'r cwmni datblygu Cwmni Egino Cyf i sicrhau ein bod yn manteisio i'r eithaf ar y cyfleoedd ar draws y rhanbarth ar gyfer niwclear ag o bosib mathau eraill o gynhyrchu ynni.
- 3.9 Mae llawer o rannau o Ogledd Cymru yn dioddef o gysylltiadau trafndiaeth gyhoeddus wael, sy'n effeithio ar fynediad trigolion i swyddi, addysg a hyfforddiant. Mae angen inni barhau i hyrwyddo teithio llesol, darparu cynlluniau diogelwch ar y ffyrdd ac annog pobl i ddychwelyd i drafndiaeth gyhoeddus wrth i'r ddibyniaeth ar y car preifat dyfu. Mae angen i ni weithio gyda'n gilydd i gael buddsoddiad mewn cysylltiadau trafndiaeth strategol newydd ac i fynd at gyfleoedd i sicrhau newidiadau i ddulliau trafndiaeth carbon is:
- **Trafndiaeth lesol** - darparu dewis amgen gwirioneddol i gymunedau, gan gydnabod pwysigrwydd rôl y cymunedau yn hyn o beth, yn enwedig i newid ymddygiad cymdeithas.
  - **Trafndiaeth gyhoeddus** – gweithio mewn partneriaeth i sicrhau bod trafndiaeth gyhoeddus yn cynnig dewis amgen i'r car ar draws y rhanbarth yn ogystal â thrawsffiniol.

- **Rhwydweithiau beicio a cherdded** – adeiladu ar y gwaith sy'n digwydd i greu dewis amgen diogel ar draws y rhanbarth.
- 3.10 Mae angen inni ddatblygu diwydiant amaethyddol gwydn a llewyrchus, sy'n lleihau ei allyriadau carbon drwy amrywiaeth o ddulliau, gan gynnwys datblygu gwell effeithlonrwydd o ran cynhyrchu da byw a chnydau, rheoli maetholion a chynyddu cynaliadwyedd asedau fferm, gan adeiladu ar weithgareddau cyfredol ac arfaethedig yng Nglynllifon a Llysfasi.
  - 3.11 Gweithio gyda'r diwydiant amaethyddol i gefnogi arloesedd a manteisio i'r eithaf ar gyfleoedd economaidd cynhyrchion amaethyddol i sicrhau bod y diwydiant yn arwain o ran cynaliadwyedd.
  - 3.12 Gweithio ar y cyd i weithredu newid systemig mewn allyriadau o ganlyniad i brynu nwyddau er mwyn sicrhau ein bod yn cadw adnoddau'n cael eu defnyddio cyhyd ag y bo modd ac yn dod o hyd i ddefnyddiau newydd ar gyfer adnoddau, gan sicrhau bod canolfannau cymunedol yn chwarae rhan allweddol a bod datgomisiynu yn ystyriaeth allweddol mewn unrhyw brosiect sy'n digwydd yn y rhanbarth ar draws pob sector.
  - 3.13 Gweithio ar y cyd i wella'r ffordd rydym yn rheoli ein hadnoddau naturiol drwy sicrhau bod unrhyw gyfleoedd yn y dyfodol yn adeiladu ac yn creu ecosystem gydnerth, gan greu camau gweithredu i'w gwella sy'n ategu'r broses o weithredu atebion technolegol, effeithlonrwydd adnoddau (gwneud y mwyaf o fywyd cynnyrch) a buddsoddi mewn atebion i gefnogi'r economi gylchol.

Camau Nesaf

Y camau nesaf sydd angen digwydd ar unwaith, fydd sefydlu, drwy Grŵp Adfer yr Economi (a phartneriaid allweddol eraill), raglen gyflawni. Bydd hyn yn cynnwys ystyried sut yr ydym yn blaenoriaethu'r blaenoriaethau, a phwy sydd orau i arwain ar y pecynnau cyflenwi hynny, gan gydnabod a pharchu'r broses lywodraethu a chyflawni rhanbarthol bresennol.

Mae rhywfaint o'r gwaith hwn eisoes yn digwydd ac felly bydd angen inni gael gwell dealltwriaeth o'r holl sydd ar waith, y pecynnau ariannu o dan bob maes blaenoriaeth cyn creu meysydd gwaith newydd.